

דיאגרמה 1.

השפעת גיל הצמחים על הנעכלות בצמחים שונים.

הקטנת הערך המזין של התחמיץ, כי הערך המזין של האשכולים מרובה מזה של שאר החלקים, והרחקתם כמוה כסילוק השמנת מהחלב.

שאריות תירס המוחזרות מבתי חרשת. לשאריות כאלה ערך מזין מרובה יחסית, כי יש בהן כמויות ניכרות של חלקי אשכולים עם גרגרים, שזרות שלמות ושבורות וכן גלומות העוטפות את האשכולים. הערך המזין של החומר היבש דומה לזה של תחמיץ מצמחי חים שלמים הכולל אשכולים.

קני תירס. יש שהקנים אינם נאכלים בשלמות, וחלקים מהם נותרים באיבוס. כדי להבטיח אכילה שלמה יש לקצץ את קני התירס היבשים לפני האביסה.

הערות לגבי החמרים המוחמצים

תחמיץ תירס בשלמותו. הערך המזין של תחמיצים שהוכנו מצמחים בעלי שיעור מועט של חומר יבש כשהגרגרים בהבשלת דונג — תלוי בקיצוץ לפיסות קצרות, שארכן כ-5 ס"מ לכל היותר. בקיצוץ דק נחתכים האשכולים ונפגעים הגרגרים, דבר הגורם שהם יתעכלו היטב יותר. הקיצוץ הדק חשוב גם להקלת ההידוק ולקבלת הידוק טוב.

תחמיץ תירס לאחר הסרת האשכולים. במקרה כזה, ככל שהתחמיץ נעשה בשלבי הבשלה מוקדמים יותר, וכלומר, לאחר שאשכולי התירס הוסרו מצמחים צעירים במצב הבשלה מוקדם יותר — הערך המזין של התחמיץ רב יותר. הרחקת האשכולים, בייחוד כשהם צעירים בשלבי הבשלה מתקדמים — גורמת

שלש חליבות ביממה ושיפור בריאות העטין

מאת ג'יימס גראנט
הבלה"ד ר. ו.

שאלות בדבר דלקות עטין ומחלות אחרות. דלקות העטין פוחתות — כשפעילות מכונת החליבה תקינה, התתלחץ בקומץ יציב ופעולת הבטנה תקינה. חליבת פרות שלוש פעמים ביממה גורמת לכה, שחידקים לא יוכלו להתרבות בעטין באותה מידה שזה קורה בשתי חליבות, ועלי-ידי-כך מפחיתה את הסיכויים לדלקות קשות.

פרות הנחלבות 3 פעמים ביממה אוכלות קצת יותר, אך אין זו עלייה מרשימה בצריכת המזון. 3 חליבות ביממה — משמען מתן מזון לעתים תכופות יותר, דבר הגורם הגדלה בתנובה. נוסף על כך, יחומים מתגלים היטב יותר כתוצאה מראיית הפרות לעתים תכופות יותר; וכל שיפור בגילוי יחומים —

בזמן האחרון גברה ההתעניינות בשלוש חליבות ביממה. במספר עדרים מסחריים גדולים נקוטות שלוש חליבות ביממה — זה 12—18 חדשים. נוכח השאלות שקיבלתי, מסתבר שהקוראים עשויים להיות מעוניינים בנסיוני האישי בנידון זה. הגורם החשוב ביותר הוא ה"קפיצה" בתנובת החלב. הגדלת התנובה, בעקבות מעבר לשלוש חליבות ביממה, היא בשיעור דומה בעדרים השונים, ובדרך כלל מגיעה ל-15% — עוד בשלושת הימים הראשונים לאחר מעבר זה. הגדלה זו, כפי הנראה אינה תלויה כלל ברמת התנובה היומית. בחנתי זאת בפרות מועטות-תנובה ומרובות-תנובה. כשמתחילים לחלוב 3 פעמים ביממה — נשאלות

הבריאות והארכת החיים הפרודוקטיביים.
אני מציע למעוניינים הפונים אלי ללכת בדרך זו,
בתנאי שבעית העובדים יכולה להיפתר בנוחות.

הערת המלבה"ד:

נושא זה, ראוי שיעלה לדיון פעם נוספת בגופים
המתאימים גם בארץ. בתנובות המושגות כאן, הרי
ב-3 חליבות ביממה תיתכן תוספת חלב כדי 30
מיליון ליטר בשנה (מחצית החלב מיוצר במושבים
שבהם נהוגות שתי חליבות ביממה). הווה אומר,
שאפשר להקטין את העדר הארצי ב-5000 ראש —
בלי לפגוע בתנובה הכללית, לחסוך את מלוא מנת
הקיום של 5 אלפי הפרות, את העבודה, הציוד ועוד.
אם בעבר, כאשר המשק היה מבוסס על מספר
ענפים וחלבו במכונה ניידת, היה טעם לצמצום
מספר החליבות — הרי כיום, כאשר החליבה ויתר
גורמי העבודה ממוכנים — הכרחיים ניצול מרבי
והפקת מלוא התועלת מההשקעה.

משפר את הפרייון.
הדבר השלילי של שיטה זו הוא הצורך בעבודה
הדבר המעוררת מספר בעיות. בדרך-כלל יש
נוספת, המעוררת מספר בעיות. בדרך-כלל יש
להעסיק לפחות עובד אחד נוסף. אם הבקר משוכן
רחוק מבית-החליבה — לא תמיד כדאי להביאו
לחליבה בפעם השלישית.

לדעתי 3 חליבות ביממה מחייבות לקבץ את פרות
העדר בקבוצות במספר ראשים שיבטיח חליבה של
שעה בבית-החליבה, היינו 60 חולבות בשדרת דג
עם עמדות כפולות או 100 חולבות כשיש 10 עמדות
כפולות.

פרות הנחלבות 3 פעמים ביממה — מבלות זמן
רב יותר בעמידה על רצפת ביטון. קבוצות קטנות
יותר עשויות לשהות פחות על ביטון, כי אין הן
צריכות להמתין שעה ארוכה לחליבתן.

לסיכום, רוב „לקוחותי" שעברו ל-3 חליבות ביממה
— מרוצים מכך עד מאוד. הכנסתם הכספית מרובה
יותר, ובמאמץ נוסף לא גדול. כן הם מציינים שיפור

השימוש בנצרות-פין בפרים שדיכים, לאור ההלכה

מאת ר. לרר, המחלקה לרביה, המכון לחקר בעלי חיים, מרכז וולקני
י. שני, קיבוץ שעלבים

באשר לצער בעלי חיים:
הרבה פעולות הנעשות במשק החי, יש בהם משום
צער בעלי חיים, ואנו מתירים משום צורך. אני
מבין שאין בדבר (קיבוע נצרת-הפין, המלבה"ד)
משום אכזריות יתירה, כי מזו ראוי להימנע גם
אם יש בדבר צורך. עיין אבן העזר שם סוף סע'
י"ד בהגהת הרמ"א.

ושאלתי את מו"ר הרשל"ז אורבך שליט"א ודעתו
הברורה להתיר."

מסתבר אפוא, שמטעם ההלכה אין מניעה להשתמש
בנצרת-הפין לצורך הכנת פרים שדיכים.

ספרות

1. Foote, R.H. (1975). Estrus detection and estrus detection aids. J. Dairy Sci. 58: 248—256.

בין אמצעי העזר השונים לגילוי פרות מתייחמות,
שפותחו בזמן האחרון, תואר השימוש בפרים שדי-
כים עם נצרות-פין (1). נצרת-הפין (השם המסחרי
בלע"ז — פן-אוי-בלוק) מוחדרת ומקובעת בחלל
הערלה. הקיבוע נעשה בדרך שאינה מפריעה להט-
לת השתן ואינה פוגעת בפין, אולם יוצרת מחסום
מכני בפני שליפת הפין אל מחוץ לערלה. התשוקה
המינית של הפר אינה נפגעת; הוא מנסה לרבוץ
פרות, ובכך מגלה את המתייחמות, אולם אינו יכול
להזדווג. כושר הרביעה של הפר אינו נפגע, וכש-
מסירים את נצרת-הפין — הוא חוזר להזדווג ולרבוץ
כמלפני התקנת הנצרה בגופו.

רכו ענף הבקר בשעלבים הפנה לרב המשק את
השאלה, אם השימוש בנצרת הפין מותר על-פי
ההלכה. להלן תשובת הרב מ. שלזינגר כלשונה:
„בתשובה לשאלה האם מותר להשתמש בנצרת-
הפין:

מותר, וזאת מהטעמים הבאים:

- א. אין שום פגיעה באיברי ההולדה של הפר
על-ידי קיבוע נצרת-הפין.
- ב. הנצרה אינה אלא מחסום חיצוני המונע את
החדרת האיבר (לגרתיק הפרה, המלבה"ד). אפשר
לדמותו לסיגר הקשור וסוגר את יציאת האיבר, אלא
שבמקום לקשרו מסביב לגופו של הפר הוא נכנס
אל בשרו.
- ג. כל כולו אינו קבוע, אלא בקלות אפשר לשלפו.
עיין אבן העזר סי' ה' י"א.